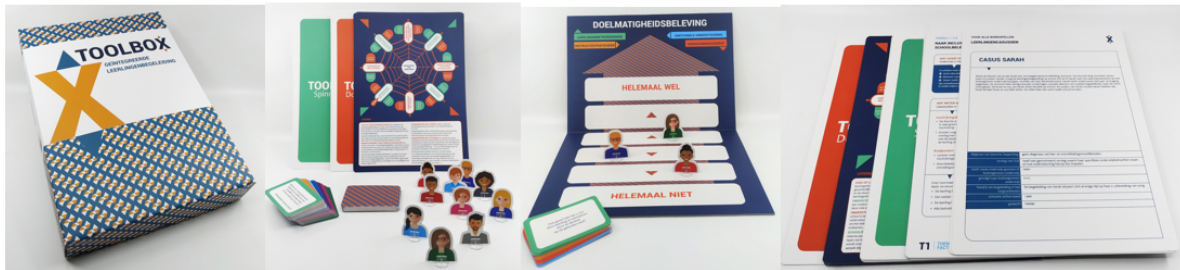

Toolbox Geïntegreerde Leerlingenbegeleiding

Elke Struyf en Karine Verschueren

De toolbox ‘Geïntegreerde leerlingenbegeleiding’ beschouwen we als het sluitstuk van het onderzoek ‘M-decreet in de Vlaamse scholen: praktijken en achterliggende processen en mechanismen’, dat de afgelopen vier jaar werd uitgevoerd. Het M-decreet stuurt aan op het creëren van meer inclusief onderwijs. Hoewel het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 verwijst naar een vervanging van het M-decreet door een nieuw begeleidingsdecreet, menen we dat de inzichten die we de afgelopen vier jaar hebben opgedaan nog veel actualiteitswaarde hebben. Met het begeleidingsdecreet wil de Vlaamse Regering immers geen stappen terugzetten, maar verder werken aan het draagvlak met het oog op een meer geleidelijke realisatie van inclusief onderwijs. Het realiseren van inclusief onderwijs dat tegemoet komt aan de onderwijsbehoeften van alle leerlingen vraagt een krachtig beleid op leerlingenbegeleiding. Wij hopen dat de toolbox hieraan een steentje kan bijdragen.

Met de toolbox kunt u het schoolinterne beleid op leerlingenbegeleiding in uw school verder ontwikkelen op basis van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek naar inclusief onderwijs. De toolbox is zowel geschikt voor schoolteams van het basisonderwijs als het secundair onderwijs. De toolbox omvat twee delen: een informerend (deel I) en een activerend deel (deel II).

In het **informerende deel** van de toolbox maken u en uw schoolteam kennis met de belangrijkste inzichten uit onderzoek naar inclusief onderwijs in Vlaanderen. De inzichten uit dit onderzoek werden gebundeld in vijf thematische factsheets: 1) schoolbeleid en onderwijspraktijk, 2) samenwerking en ondersteuning, 3) professionalisering, 4) impact op leerlingen en leraren, en 5) attitudes en opvattingen van leerlingen, ouders en leraren. Gerichte vragen, terug te vinden in de bijhorende leeswijzer, zetten u en uw schoolteam aan tot reflectie over deze thema's. Ze stimuleren u ook om deze thema's af te toetsen aan het eigen schoolinterne beleid op leerlingenbegeleiding. De zesde factsheet zoomt in op de samenhang tussen de inhoudelijke thema's. De volledige onderzoeksrapporten over elke studie zijn terug te vinden op de SONO-website: <http://steunpuntsono.be>.

Het **activerende deel** van de toolbox omvat drie interactieve spellen. We gebruiken de term 'spel' vanwege de analogie met gekende gezelschapsspellen (respectievelijk: een bordspel, een kwartetspel, een dixitspel).

Met het *spinnenwebbordspel* (4-32 spelers + spelleider, duur: 90-120 minuten) kunt u het interne beleid op leerlingenbegeleiding in uw school grondig doorlichten. Acht pijlers vormen de basis van een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding. Aan de hand van gerichte vragen over de huidige en gewenste situatie legt het schoolteam per pijler sterke punten en werkpunten bloot, en formuleert het gerichte actiepunten. Alle bevindingen en suggesties worden gevisualiseerd op een poster. Die dient als basis om het interne beleid op leerlingenbegeleiding verder te ontwikkelen.

Het is niet altijd gemakkelijk om les te geven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Veel leraren voelen zich vaak niet doelmatig - ofwel: niet competent - in hun handelen naar deze leerlingen toe. Onderzoeken wat de ondersteuningsbehoeften van de leraren uit uw schoolteam juist zijn, is dan ook wenselijk om ondersteuning hierop gericht af te stemmen. Onderzoek leert ons dat er vier domeinen zijn waarbinnen leraren drempels kunnen ervaren wanneer ze lesgeven aan deze leerlingen: 1

instructiestrategieën, 2 gedragsmanagement, 3 leerlingen- betrokkenheid, en 4 emotionele ondersteuning. Via het *Doelmatigheidskwartet* (1-8 spelers + spelleider, duur: 30-45 minuten) kunt u samen met uw team en aan de hand van gerichte vragen nagaan op welk domein uw schoolteam nog het meeste moeilijkheden ervaart.

Inclusief onderwijs realiseren is een voortdurend proces dat veel overleg vraagt. Wanneer leerlingen met nieuwe specifieke onderwijsbehoeften instromen, kan dit specifieke pijlers van het bestaande beleid op leerlingenbegeleiding in uw school uitdagen. Aan de hand van de *Inclusiedixit* (4-8 spelers + spelleider, duur: 60-90 minuten) kunt u deze pijlers samen met uw team meer diepgaand onder de loep nemen. Via gerichte vragen over de acht pijlers van geïntegreerde leerlingenbegeleiding analyseert en evalueert u delen van het bestaande beleid.

Voor elk spel werden spelregels en bijbehorende materialen opgesteld. De toolbox en de activerende spellen zijn in eerste instantie ontwikkeld voor een schoolteam, maar ze kunnen ook gespeeld worden met andere belanghebbenden, zoals leerlingen en ouders. Op die manier kan het perspectief van het schoolteam aangevuld, verrijkt of misschien ook bijgestuurd worden met input van deze belanghebbenden.

Tot slot willen we u en het schoolteam aanmoedigen om ook na het spelen van een spel en het formuleren van bijhorende actiepunten, inspiratie te halen uit de informerende factsheets. Op die manier kunt u niet alleen het eigen beleid op leerlingenbegeleiding op een wetenschappelijk geïnformeerde manier verder vormgeven, ook kan het schoolteam op een gerichte manier verder worden ondersteund. Ook het inschakelen van specifieke expertise kan een vervolgstap zijn (zoals het doelgericht organiseren of volgen van nascholing of een ander professionaliseringsinitiatief, een concrete vraag richten aan de pedagogische begeleidingsdienst of ondersteuner).

We wensen u alvast veel reflectie- en spelplezier!

Het toolbox-team,

Prof. dr. Elke Struyf, prof. dr. Karine Verschueren, dr. Aster Van Mieghem, en Leen Swinnen, mede namens alle onderzoekers die bijgedragen hebben aan het onderzoek waarop deze toolbox is gebaseerd